

УДК: 347.44

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.29>

АНАЛІЗ ГАРМОНІЗАЦІЇ ДОГОВІРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Коваленко І.А.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та публічного права
Київського Національного університету технологій та дизайну
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7595-777X>
e-mail: ilchenkoin@ukr.net*

Коваленко І.А. Аналіз гармонізації договірної права України до права Європейського Союзу.

Впровадження європейських норм в національне законодавство може викликати певні проблеми та розбіжності. Причинами, які можуть призвести до таких розбіжностей, про які говориться в постановці проблеми є на сам перед культурні та історичні різниці. Країни мають свої власні культурні та історичні особливості, які впливають на їх правову систему. Європейські норми можуть не завжди враховувати ці різниці, що може призвести до розбіжностей в трактуванні та застосуванні права [1, с. 66–80].

Причиною є потреби та особливості національної економіки, адже кожна країна має свою власну економічну структуру та потреби. Європейські норми можуть не враховувати специфіку національної економіки, що може призвести до розбіжностей та викликати труднощі у реалізації певних положень.

Європейські норми можуть бути сформульовані неоднозначно або залишати певні аспекти невизначеними. Це може призвести до розбіжностей в тлумаченні та застосуванні права, а також до різних підходів в рішеннях судів, а це є юридична неоднозначність.

Часові обмеження та прискорений процес гармонізації теж є однією з причин через розбіжності українського з європейським правом. Впровадження європейських норм може відбуватись на швидкому темпі, що може ускладнити адаптацію та забезпечення повної відповідності національного законодавства. Це може призвести до неоднозначностей та недоречностей в правовій системі.

А інтеграція з європейським правом може створювати виклики у забезпеченні єдиного механізму контролю та вирішення спорів. Розбіжності в тлумаченні та застосуванні європейських норм можуть створювати проблеми у вирішенні спорів між сторонами. Тому відсутність єдиного механізму контролю теж є причиною.

Українському договірному праву необхідна адаптація законодавства. Адже впровадження європейських норм вимагає значних змін національного законодавства. Це може викликати труднощі та вимагати часу та ресурсів для проведення необхідних реформ.

Однією з причин є відсутність повного відповідності. Україна може мати труднощі у досягненні повної відповідності європейським нормам через різні фактори, такі як відсталість у розвитку правової системи, корупція, недостатня юридична культура тощо. Це може призвести до невирішених проблем та розбіжностей з європейським правом.

Наступною причиною є впровадження вимог та стандартів. Гармонізація договірної права з європейськими нормами вимагає впровадження нових вимог та стандартів. Це може стати викликом для державних органів, адвокатів, судів та інших учасників правової системи, які повинні ознайомитися з новими правилами, набути необхідні навички та здатності для їх застосування.

Гармонізація договірної права до європейських норм може вимагати й значних фінансових витрат. Це пов'язано з необхідністю проведення реформ, навчання фахівців, розробки та впровадження нових законів та правових інструментів. Уряд та інші зацікавлені сторони повинні виділити достатні ресурси для забезпечення успішної гармонізації, що є проблемою.

Причиною розбіжності вітчизняного з європейським правом є і взаємодія з іншими галузями права. Гармонізація договірної права може впливати на інші галузі права, такі як господарське, цивільне

та робоче право [2, с. 22]. Зміни в одній галузі можуть викликати необхідність внесення змін у відповідних сферах, що може викликати складнощі та розбіжності в їх взаємодії.

Гармонізація договірної права вимагає широкої підтримки та залучення суспільства. Це означає необхідність інформування громадян, бізнесу та інших зацікавлених сторін про зміни, проведення консультацій та врахування їх думок та пропозицій. Потрібна підтримка та залучення суспільства.

Незважаючи на ці виклики, гармонізація договірної права України до європейського права залишається важливою та необхідною [3, с. 11–22]. Це сприятиме створенню єдиного правового простору, підвищенню захисту прав громадян та підприємств, розвитку торгівлі та інвестицій та покращенню правосуддя. Проте, важливо враховувати особливості та потреби країни при впровадженні європейських норм, забезпечуючи баланс між глобальними стандартами та національними реаліями.

Ключові слова: договірне право, право Європейського Союзу, гармонізація, порівняльний аналіз, європейське право, укладення договорів.

Kovalenko I.A. Analysis of the harmonization of contract law Ukraine with the law of the European Union.

The introduction of European norms into national legislation can cause certain problems and disagreements. The reasons that can lead to such disagreements, which are mentioned in the statement of the problem, are primarily cultural and historical differences. Countries have their own cultural and historical characteristics that affect their legal systems. European norms may not always take these differences into account, which may lead to differences in the interpretation and application of the law.

The reason is the needs and peculiarities of the national economy, because each country has its own economic structure and needs. European norms may not take into account the specifics of the national economy, which may lead to disagreements and cause difficulties in the implementation of certain provisions.

European norms may be formulated ambiguously or leave certain aspects uncertain. This can lead to differences in the interpretation and application of the law, as well as to different approaches in court decisions, which is legal ambiguity.

Time constraints and the accelerated process of harmonization are also one of the reasons due to differences between Ukrainian and European law. The implementation of European norms can take place at a fast pace, which can make it difficult to adapt and ensure full compliance with national legislation. This can lead to ambiguities and inappropriateness in the legal system.

And integration with European law can create challenges in ensuring a unified mechanism for control and dispute resolution. Differences in the interpretation and application of European norms can create problems in resolving disputes between the parties. Therefore, the lack of a single control mechanism is also a reason.

Ukrainian contract law needs legislative adaptation. After all, the implementation of European norms requires significant changes in national legislation. This can cause difficulties and require time and resources to implement the necessary reforms.

One of the reasons is the lack of full compliance. Ukraine may have difficulties in achieving full compliance with European norms due to various factors, such as backwardness in the development of the legal system, corruption, insufficient legal culture, etc. This can lead to unresolved issues and disagreements with European law.

The next reason is the implementation of requirements and standards. Harmonization of contract law with European norms requires the introduction of new requirements and standards. This can be a challenge for government bodies, lawyers, courts and other participants of the legal system, who must familiarize themselves with the new rules, acquire the necessary skills and abilities to apply them.

Harmonization of contract law to European standards may also require significant financial costs. This is due to the need for reforms, training of specialists, development and implementation of new laws and legal instruments. The government and other stakeholders must commit sufficient resources to ensure successful harmonization, which is a challenge.

The reason for the discrepancy between domestic and European law is the interaction with other branches of law. Harmonization of contract law can affect other areas of law, such as economic, civil and labor law. Changes in one area may necessitate changes in the corresponding areas, which may cause complications and disagreements in their interaction.

Harmonization of contract law requires broad public support and involvement. This means the need to inform citizens, businesses and other interested parties about the changes, hold consultations and take into account their opinions and suggestions. Support and involvement of society is needed.

Despite these challenges, the harmonization of contract law of Ukraine with European law remains important and necessary. This will contribute to the creation of a single legal space, increased protection of the rights of citizens and enterprises, development of trade and investments, and improvement of justice. However, it is important to take into account the specificities and needs of the country when implementing European norms, ensuring a balance between global standards and national realities.

Key words: contract law, law of the European Union, harmonization, comparative analysis, European law, conclusion of contracts.

Постановка проблеми. В українському законодавстві є певні проблеми, що виникають через розбіжності його з європейським правом. Тому український законодавець проходить шляхи гармонізації договірного права України до права ЄС.

Стан опрацювання проблеми. Дослідженням гармонізації договірного права України до європейського права займалися численні вчені, юристи та академічні групи. Ірина Нарозняк, Олександр Дружинін, Микола Мартинюк, Юрій Іздрик та інші внесли вагомий внесок у цю область права.

Метою статті є аналіз особливостей гармонізації договірного права України до європейського права. Згідно з метою були поставлені **наступні завдання**: виявити проблеми, що виникають через розбіжності з європейським правом та шляхи гармонізації договірного права України; зробити порівняльний аналіз законодавства України та європейського права; дослідити практичну реалізацію гармонізації.

Об'єктом дослідження є договірне право, яке регулює взаємовідносини сторін укладених договорів.

Вклад основного матеріалу дослідження. Порівняльний аналіз законодавства України та європейського права може бути корисним для визначення розбіжностей, суперечностей та недоліків в національному законодавстві, а також для виявлення потенційних областей, які потребують гармонізації з європейськими нормами. Розглянемо перелік аспектів, які можуть бути включені до порівняльного аналізу.

Структура та організація законодавства: Аналізується система створення, структура та організація законодавства в Україні та в Європейському Союзі. Порівнюються процедури прийняття законів, роль парламенту та інших органів у законодавчому процесі, інструменти та механізми виконання законодавства.

Зміст та структура нормативних актів: Аналізуються нормативні акти, які регулюють договірне право, зокрема кодекси, закони та інші правові акти. Порівнюються структура, зміст, формулювання та технічні аспекти норм, їх узгодженість та зрозумілість [4, с. 44–61].

Загальні принципи та підходи: Порівнюються загальні принципи та підходи, які лежать в основі договірного права в Україні та в європейському праві. Досліджується узгодженість у тлумаченні та застосуванні принципів, таких як свобода договору, рівність сторін, добросовісність тощо.

Регулювання основних типових договорів: Аналізуються основні типові договори, які регулюються законодавством України та європейським правом, наприклад, купівля-продаж.

Захист прав споживачів: Порівнюються норми, які стосуються захисту прав споживачів в Україні та в Європейському Союзі. Досліджується рівень захисту споживачів, права на повернення товару, гарантії якості, інформаційні вимоги, відповідальність продавців тощо.

Регулювання електронної комерції: Порівнюються правові норми, які стосуються електронної комерції в Україні та в європейському праві. Досліджується рівень регулювання електронних договорів, захист персональних даних, електронна ідентифікація, електронні платежі та інші аспекти.

Конкуренційне право: Порівнюються норми конкуренційного права в Україні та в Європейському Союзі. Досліджується регулювання заборони на недобросовісну конкуренцію, обмеження на конкуренцію, контроль за концентрацією підприємств, санкції та інші аспекти.

Міжнародна торгівля: Порівнюються правові норми, які стосуються міжнародної торгівлі в Україні та в європейському праві. Досліджується регулювання експортно-імпортних операцій, митного контролю, правила походження товарів, захист інтелектуальної власності, розподіл ризиків та інші аспекти.

Альтернативне вирішення спорів: Порівнюються механізми та процедури альтернативного вирішення спорів в Україні та в європейському праві. Досліджується роль медіації. **Застосування європейських судових рішень:** Досліджується практика та процедура застосування європейських судових рішень в Україні. Аналізується вплив європейських судових рішень на національну правову систему та розбіжності, які можуть виникати.

Забезпечення правил внутрішнього ринку: Досліджується роль європейського права у забезпеченні внутрішнього ринку та свободи переміщення товарів, послуг, капіталу та праці. Аналізуються правила конкуренції, державні допомоги, стандартизація та інші аспекти, що впливають на розвиток економічних відносин.

Процедура гармонізації законодавства: Досліджується процедура гармонізації законодавства України з європейським правом. Аналізуються механізми впровадження європейських норм в національну правову систему, роль уряду, парламенту, судів та інших органів у цьому процесі.

Юридична культура та свідомість: Досліджується вплив гармонізації договірного права на юридичну культуру та свідомість в Україні. Аналізуються освітні програми, навчальні матеріали та інші засоби, що сприяють розумінню та використанню європейських норм у практиці.

Міжнародна співпраця: Аналізуються форми та механізми міжнародної співпраці в гармонізації договірного права. Досліджується роль міжнародних організацій.

Виклики та перспективи: Аналізуються виклики та перспективи гармонізації законодавства України з європейським правом. Досліджується потенціал для подальшої гармонізації, враховуючи нові тренди та розвиток європейського права.

Захист прав людини: Порівнюються норми та заходи, спрямовані на захист прав людини в Україні та в Європейському Союзі. Аналізуються стандарти прав людини, механізми скарг та забезпечення доступу до судового захисту.

Судова система та правосуддя: Порівнюються судові системи та механізми правосуддя в Україні та в європейському праві. Досліджується незалежність судів, ефективність правосуддя, адміністративні процедури та інші аспекти.

Правова реформа: Досліджується вплив європейського права на правову реформу в Україні. Аналізуються прогрес та виклики в процесі реформування правової системи, адаптація законодавства та впровадження нових правових інститутів.

Застосування прецедентного права: Порівнюються системи прецедентного права в Україні та в країнах, що використовують європейське право. Аналізуються роль та значення прецедентного права в тлумаченні законів та вирішенні спорів.

Вплив європейського права на розвиток правової культури: Досліджується вплив європейського права на розвиток правової культури в Україні. Аналізуються зміни у свідомості громадян, підвищення правової грамотності.

Порівняльний аналіз законодавства України та європейського права включає дослідження різних аспектів, таких як структура та організація законодавства, зміст та структура нормативних актів, загальні принципи та підходи, регулювання основних типових договорів, захист прав споживачів, регулювання електронної комерції, конкурентне право, міжнародна торгівля, альтернативне вирішення спорів, застосування європейських судових рішень, забезпечення правил внутрішнього ринку, процедура гармонізації законодавства, юридична культура та свідомість, міжнародна співпраця, виклики та перспективи, захист прав людини, судова система та правосуддя, правова реформа, застосування прецедентного права, вплив європейського права на розвиток правової культури.

Результати порівняльного аналізу дозволяють виявити розбіжності, суперечності та недоліки в національному законодавстві, а також визначити області, які потребують гармонізації з європейськими нормами. Цей аналіз сприяє вдосконаленню правової системи, розвитку правової культури, зміцненню прав людини та створенню сприятливого середовища для економічного розвитку та міжнародної співпраці.

Практична реалізація гармонізації законодавства України з європейським правом включає такі ключові аспекти, як узгодження законодавчих актів, адже першим кроком є аналіз і порівняння законодавчих актів України та європейського права для виявлення розбіжностей і неузгодженостей. На основі цього аналізу розробляються пропозиції щодо приведення внутрішнього законодавства у відповідність до європейських норм; Впровадження європейських стандартів, бо Україна повинна прийняти та впровадити європейські стандарти, правила та процедури в різних галузях. Це може включати впровадження європейських директив, розробку національних нормативних актів, зміни процедур та інфраструктури для виконання європейських стандартів; Інституційні реформи, оскільки гармонізація законодавства також передбачає реформування інституційної системи, зокрема судової системи, правоохоронних органів та регуляторних органів. Це може включати створення спеціалізованих судів або органів для розгляду спорів, пов'язаних з європейським правом, а також підвищення кваліфікації судів та правознавців; Інформаційна кампанія та освіта: Практична реалізація гармонізації потребує

поширення інформації про європейські норми та стандарти серед правозастосовних органів, юристів, бізнесу та громадськості; Міжнародна співпраця, так як практична реалізація гармонізації вимагає активної міжнародної співпраці з Європейським Союзом та іншими країнами, що мають розвинуті системи європейського права. Це може включати обмін досвідом, підтримку технічної допомоги та спільне проведення проектів для сприяння гармонізації [5, с. 22–25].

Для ефективної реалізації гармонізації можуть створюватись спеціалізовані органи, такі як комісії, агентства або експертні групи, які відповідають за координацію та моніторинг процесу гармонізації. Тобто в Україні мають бути створенні спеціалізовані органи. А для посилення юридичної освіти і навчання та для успішної реалізації гармонізації, необхідно підвищення юридичної освіти та навичок юристів та інших правозастосовників. Це може включати розробку спеціалізованих програм навчання, семінарів та тренінгів для ознайомлення з європейськими нормами та практиками.

Важливим етапом практичної реалізації гармонізації є і систематичний моніторинг та оцінка впровадження європейських норм. Це дозволяє виявляти недоліки та неузгодженості, а також визначати ефективність заходів, спрямованих на гармонізацію.

Висновки. Згідно з вищевикладеною інформацією робимо наступні висновки:

Гармонізація договірного права України до європейського права є важливим кроком для розвитку країни. Вона сприяє впровадженню сучасних стандартів та принципів, покращує бізнес-середовище, забезпечує захист прав громадян і стимулює економічний розвиток.

Гармонізація договірного права сприяє зближенню законодавства України з нормами та стандартами, що застосовуються в Європейському Союзі. Це сприяє встановленню єдиної правової системи, полегшує торгівлю з європейськими партнерами і забезпечує більшу правову впевненість [6, с. 607].

Також гармонізація договірного права допомагає забезпечити стабільність, прозорість та передбачуваність у сфері укладання та виконання договорів. Це сприяє зменшенню ризиків для бізнесу, забезпечує рівні умови для всіх учасників господарських відносин та сприяє розвитку конкурентоспроможного середовища.

Загалом, гармонізація договірного права України до європейського права є важливим процесом, який має позитивний вплив на розвиток країни. Вона сприяє створенню єдиного правового простору з країнами Європейського Союзу, спрощує взаємодію та співробітництво з європейськими партнерами.

Список використаних джерел:

1. Братель О.Г. Цивільне право України. Київ, 2017. 256 с.
2. Цивільний кодекс України: станом на 10 червня. 2023 р.: відповідає офіц. тексту. Х.: Право, 2023. 440 с.
3. Пучковська І.Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні: навч. посіб. Харків, 2017. 144 с.
4. Лукасевич-Крутник І.С. Договір підяду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. *Економічна думка ТНЕУ*, 2017. 178 с.
5. Ромась М. Поняття та ознаки цивільних зобов'язань за участю держави України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1 (287). С. 21–26.
6. Makhinchuk Vitalii, Gusarov Konstantin, Kulaha Elina, Koroied Sergii, Kovalenko Inna (2021). Problems of legislative regulation of innovative activity in Ukraine. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. Volume 24. Issue 1. P. 609–616.